

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:410

av **Christina Örnebjär (L)**

Missbruk och riskbruk

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision i fråga om narkotikarelaterade dödsfall och narkotikarelaterat lidande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avkriminalisering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser utan krav på nykterhet eller drogfrihet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det tunga missbruket är lika utbrett i Sverige som i övriga Europa och bland ungdomar ligger vi ungefär i mitten. Det som dock är mest alarmerande är siffrorna kring narkotikarelaterad död. Narkotikadödligheten i Sverige är näst högst i hela EU och har mer än fördubblats de senaste tio åren. Enligt EMCCDA – EU:s inrättning för narkotikaforskning och narkotikakunskap – så har Sveriges narkotikarelaterade dödlighet gått upp de senaste åren från 73 per miljon invånare till 93 per miljon invånare. Snittet i EU är 17 dödsfall, vilket gör att Sverige ligger mer än fem gånger högre. Man kan, och ska, absolut kritisera och diskutera vilket underlag som ligger till grund för statistiken. I Sverige finns bland annat oavsiktlig förgiftning och suicidförgiftning med i statistiken. Samtidigt går det inte att blunda, vare sig för den stora skillnaden mellan Sverige och övriga länder eller för den stora ökningen i Sverige. Insatser utan krav på nykterhet eller drogfrihet innan man får ta del av dem

Tre till sex månaders drogfrihet för att få hjälp och stöd har under lång tid varit en vanlig metod för att bemöta människor i missbruk. Detta trots att det oftast inte lett till att människor lyckats ta sig ur sitt missbruk. Tidigare beslutades det i FN att medlemsländerna behöver ha en mer human syn på missbruk och fokusera mer på skademinimering, behandling och vård istället för nolltolerans och skuldbeläggning i form av straff. Det finns åtskilliga rapporter som visar på att när vändpunkten väl

kommer för en människa med ett missbruk är det livsviktigt att samhället lyssnar, stöttar och hjälper på en gång.

För många personer med missbruk är stödjande insatser som sprututbyte, tak-överhuvudet, mat i magen och rena kläder det första steget mot ett liv utan missbruk. Genom ökat stöd för att åtgärda den bakomliggande orsaken till missbruket kan man hjälpa människor på ett bättre sätt än att först ställa orimliga krav på drogfrihet från dag ett för att ens få tillgång till hjälp.

Avkriminalisering

Den som har ett beroende ska vårdas, inte straffas. Användandet av narkotika bör därför avkriminaliseras. Polisens insatser mot narkotika ska istället fokusera på att bekämpa langning, smuggling och tillverkning. Det handlar inte om en legalisering av narkotika, utan att den som har narkotika i blodet ska få vård istället för att straffas. Det handlar om att rädda liv.

Att ha en beroendesjukdom borde inte vara kriminellt och straffbart. En alltför straffande och restriktiv hållning riskerar att leda till att människor drar sig för att söka vård till sig själva men också till vänner och anhöriga. När en vän tagit en överdos är det därför inte självklart att ringa 112 som ett första steg.

Vilka gäller det?

Det finns en grupp vi sällan hör talas om när vi pratar narkotikapolitik. Vi pratar om ungdomarna och hur vi ska skydda dem. Vi pratar om de som har de allra tyngsta missbruken, och när vi gör det ser vi gärna någon av de som sitter i gångarna i Stockholms tunnelbanor framför oss. Det är självklart inte utan orsak som de är fokus för debatten. Givetvis ska vi arbeta för att ungdomar inte ska börja använda droger, och vad gäller de som är allra mest utslagna så är det framför allt där som Sveriges misslyckade politik syns eftersom de dör. Sen har vi den mer osynliga gruppen. De som inte är ungdomar, de som inte är på väg att dö. De som självmedicinerar, kanske på grund av värk, kanske på grund av psykisk ohälsa. De som testat någon gång för att se vad alla pratar om. De som har ett riskbruk eller riskbeteende snarare än ett missbruk.

Vare sig för den nyfikne eller kanske upproriska tonåringen eller för den med skör psykisk hälsa som självmedicinerar är det till någon hjälp att behandlas som kriminell. Effekten blir snarare precis den rakt motsatta mot vad man tänkt sig. Tonåringen stämplas som kriminell och får en prick i registret som gör allt från att söka jobb till att få bostad svårare. Den sköre som blir av med sitt stöd tar till den hjälp som finns, vilket inte sällan är just droger.

Risken är att liten hänsyn tas till psykiatriska diagnoser eftersom utgångspunkten är att det är drogerna som är problemet. Det är utredningar som inte görs förrän man är helt drogfri och det är mediciner som inte ges innan man är drogfri. För den som är skör rycks mattan brutalt undan när det istället borde handla om att öka skyddsfaktorerna.

Stöd till anhöriga

För barn är stöd och hjälp extra viktigt. För den som vuxit upp i en familj där någon är beroende är risken sju gånger högre för att utveckla ett eget missbruk. Idag räknar man

med att minst 60 000 barn i Sverige har en förälder med allvarliga missbruksproblem. Förutom risken att själv utveckla ett missbruk är död i självmord, olyckor eller våld nära tre gånger så stor jämfört med jämnåriga som växer upp utan missbruk i familjen. Det är också mycket vanligare att barnen lämnar grundskolan utan fullständiga betyg. Många gånger tar barnen ett stort ansvar för sina föräldrar och yngre syskon, men det är sällan man pratar med personer som har ett utvecklat beroende om deras roll som föräldrar. De här barnen behöver stöd. Det kan handla om egna samtal, någon att prata med helt enkelt, eller om något så enkelt som hjälp med läxorna.

Det övergripande målet borde vara en nollvision mot narkotikarelaterade dödsfall och narkotikarelaterat lidande. Sverige ska ha en missbruksvård och en narkotikapolitik som ligger i framkant, som är human och som ger resultat.

Christina Örnebjär (L)